

شماره ثبت: ۳۸۸

شماره چاپ:

دوره یازدهم – سال اول

تاریخ چاپ:

اظهار نظر کارشناسی درباره:
**«طرح استفساریه تبصره «۳» ماده (۶) قانون معادن
مصوب ۱۳۹۰/۹/۱۲»**

معاونت مطالعات حقوقی

کد موضوعی: ۲۴۰

شماره مسلسل: ۱۷۴۵۸

فروردین ماه ۱۴۰۰

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	مقدمه.....
۱.....	کلیات.....
۹.....	جزئیات.....
۱۰.....	نتیجه گیری.....
۱۱.....	منابع و مأخذ.....

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح استفساریه تبصره «۳» ماده (۶) قانون معادن
مصوب ۱۳۹۰/۹/۱۲»

مقدمه

«طرح استفساریه تبصره «۳» ماده (۶) قانون معادن مصوب ۱۳۹۰/۹/۱۲» با شماره ثبت ۳۸۸ در دوره یازدهم مجلس شورای اسلامی اعلام وصول شده است. این طرح درصدد بر طرف کردن مشکل معادن موقوفه در پرداخت مبلغی به عنوان حقوق دولتی مذکور در ماده (۱۴) قانون معادن مصوب ۱۳۷۷/۳/۲۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی است.

کلیات

در اصل چهل و پنجم قانون اساسی آمده است: «انفال و ثروت‌های عمومی از قبیل زمین‌های موات یا رها شده، معادن، دریاها، دریاچه‌ها، رودخانه‌ها و سایر آب‌های عمومی، کوه‌ها، دره‌ها، جنگل‌ها، نیزارها، بیشه‌های طبیعی، مراتعی که حریم نیست، ارث بدون وارث، و اموال مجهول‌المالک و اموال عمومی که از غاصبین مسترد می‌شود در اختیار حکومت اسلامی است تا بر طبق مصالح عامه نسبت به آنها عمل نماید. تفصیل و ترتیب استفاده از هر یک را قانون معین می‌کند.»

در تعریف وقف نیز گفته شده: «حبس العین و تسبیل المنفعه». منظور از حبس کردن عین مال، دور نگاه داشتن آن از نقل و انتقال و نیز از تصرفاتی است که موجب تلف عین شود. در واقع مقصود از وقف، انتفاع همیشگی موقوف علیهم (افراد)ی که وقف برای آنها انجام شده) از مال موقوفه است. همچنین منظور از تسبیل منافع، واگذاری منافع در راه خداوند و امور خیریه و اجتماعی است. حال برخی از معادن، در اراضی که مالک آن اشخاص عادی و غیردولتی است، قرار دارد. در صورتی که این اراضی مورد وقف قرار گیرند، قواعد مربوط به وقف بر آن حاکم خواهد بود و از اصل چهل و پنجم قانون اساسی مستثنی خواهند شد.

وزارت صنعت و معدن و تجارت و سازمان‌ها و واحدهای تابعه، مستثنی بودن معادن واقع در اراضی موقوفه و خروج موضوعی آن از بحث سایر معادن را نپذیرفته و با استناد به موادی از قانون معادن مانند ماده (۱۴)^۱، وجوهی را به عنوان حقوق دولتی از معادن واقع در اراضی موقوفات مطالبه می‌کنند. از نظر کارشناسی به جهت بررسی انطباق آن با شرع «اتلاق ماده (۱۴) اصلاحی قانون معادن از جهت شمول نسبت به معادنی که بالاصاله یا بالتبع (به تبع مکان یا زمین وقف شده) وقف می‌باشند، خلاف شرع دانسته شد. توضیح اینکه معادنی که بالاصاله یا بالتبع وقف می‌باشند، باید در جهت وقف مصرف گردند و گرفتن درصدی از بهای ماده معدنی به عنوان حقوق دولتی از معادن مذکور وجهی نداشته

۱. ماده ۱۴- (اصلاحی ۱۳۹۴/۲/۱) دارنده پروانه بهره‌برداری باید درصدی از بهای ماده معدنی موضوع پروانه را به نرخ روز در سر معدن به صورت استخراج شده یا کانه آرابی شده یا فراوری شده در چهارچوب بودجه مصوب با پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت و تصویب شورای عالی معادن به عنوان حقوق دولتی به وزارت صنعت، معدن و تجارت پرداخت نماید. ضوابط تعیین زمان و میزان درصد یادشده با توجه به عوامل مؤثری همچون محل و موقعیت معدن، شرایط و موقعیت منطقه، میزان و نوع کانه آرابی، وضعیت ذخیره معدنی، روش استخراج، تعهدات و سود ترجیحی بهره بردار در آیین‌نامه اجرایی این قانون مشخص می‌شود. درآمدهای حاصل از اجرای این ماده به حساب خزانه‌داری کل کشور منظور می‌گردد.

و خلاف شرع می‌باشد؛ زیرا مواد معدنی اینگونه وقف است و دولت هیچ‌گونه حقی به آنها ندارد و از این رو تمام مواد معدنی که بالاصاله یا بالتبع وقف می‌باشند، باید بر حسب وقف مذکور در مصوبه در مورد وقف مصرف گردند. لازم به ذکر است که درصد مأخوذ از بهای ماده معدنی به عنوان حقوق دولتی می‌باشد و به عنوان عوارض یا مالیات نمی‌باشد تا بتوان وجهی برای مشروعیت آن به دست آورد. همچنین این بیان در مورد معادن شخصی که ملک شخصی می‌باشد نیز جاری است و تمام مواد آنها ملک اشخاص است و هیچ حقی دولت به آن ندارد.^۱

لذا این استفساریه درصدد بر طرف نمودن این موضوع مطرح شده است. هر چند با نگاهی به سوابق تاریخی این موضوع در گذشته چه قبل از تصویب قانون معادن فعلی (که در سال ۱۳۷۷ به تصویب رسیده است) و چه بعد از تصویب آن (در سال‌های ۱۳۸۰، ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵) شورای نگهبان نظر شرعی خود را در این زمینه ارائه کرده بود و دستگاه‌های اجرایی باید از آن تبعیت می‌کردند. در ادامه مروری به این نظرات خواهیم داشت.

۱. طبق نظر شماره ۸۴۴۴ مورخ ۱۳۶۶/۳/۲۸ فقهای شورای نگهبان که در پاسخ به وزیر کشور^۲ در خصوص عوایدی مانند شن و ماسه و خاک رس حاصل از اراضی موقوفه آیا

۱. نظر کارشناسی مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان، شماره ۹۵/ف/۱۱۰ مورخ ۱۳۹۵/۱/۱۷

۲. شورای محترم نگهبان

با اهداء سلام و تحیات، سازمان حج و اوقاف و امور خیریه سوالی از محضر مبارک حضرت امام مدظله العالی بشرح ذیل نموده است:

در بین رقیات موقوفات گاهی اراضی شن و ماسه یا خاک رس پیدا می‌شود که تاکنون عواید آنها در جهت اجرای نیات واقف به مصرف می‌رسیده اخیراً برخی از دوایر دولتی مدعی هستند که این نوع اراضی معادن و جزو انفال است آیا این نحوه از معادن شرعاً انفال محسوب می‌شوند یا موقوفه هستند حضرت امام در پاسخ فرموده‌اند: بسمه تعالی- اینها انفال نیستند و موقوفه هستند از طرفی استانداری تهران نیز با توجه به تبصره ۶۶ قانون بودجه سال ۱۳۶۳ کل کشور مصوب مجلس شورای اسلامی و آئین نامه اجرایی آن مصوب هیئت محترم وزیران سوالی بدین شرح از حضرت امام مدظله العالی نموده است:

انفال محسوب می‌شوند یا موقوفه و مشمول تبصره «۶۶» قانون بودجه سال ۱۳۶۳ کل کشور^۱ می‌شوند یا خیر، ارائه شده است، «شن و ماسه و خاک رس تابع وضع زمینی است که از آن برداشت می‌شود. علی‌هذا اگر در زمین موقوفه یا ملکی باشد متعلق به وقف یا مالک است و جزء انفال نیست و هرگونه تصرف بدون اذن متولی شرعی موقوفه و یا مالک و أخذ وجوه از آن‌ها در این رابطه مشروع نیست. و تأیید تبصره «۶۶» براساس انصراف آن از شن و ماسه و خاک رس زمین‌های موقوفه و ملکی است.»

۲. بر اساس نظر شماره ۴۸۵۳ مورخ ۱۳۷۲/۵/۱۱ فقهای شورای نگهبان در پاسخ به استعلام نماینده ولی فقیه و سرپرست سازمان اوقاف و امور خیریه^۲ نسبت به وضعیت

آیا قانون یاد شده در مورد املاک موقوفه اعم از خاص و یا عام که دارای معادن شن و ماسه و خاک رس هستند نیز نافذ است یا در مورد آنها به روش دیگری باید علم شود و در این صورت روش عمل چه می‌باشد و حضرت امام در پاسخ فرموده‌اند:

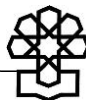
بسمه تعالی - اینگونه مسائل را باید از مراجع قانونی مربوط استفسار نمایند. فلذا مطلب فوق در جلسه مورخ ۶۶/۲/۱۸ در دفتر برادر حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای امام جمارانی نماینده محترم حضرت امام و سرپرست سازمان حج و اوقاف و امور خیریه با حضور مشارالیه و نمایندگان وزارت کشور و استانداری تهران و کارشناسان ذربط مطرح شد که نتیجه آن بصورت صورتجلسه پیوست تقدیم می‌گردد.

خواهشمند است با عنایت به مفاد استفتائیه‌های فوق‌الذکر (که تصاویر آنها منظم می‌باشد) - صراحتاً اعلام نظر فرمایند که موقوفات مطروح، مشمول تبصره ۶۶ قانون بودجه سال ۱۳۶۳ (تصویر پیوست است) می‌باشد یا خیر؟

۱. تبصره ۶۶:

الف - از اول سال ۱۳۶۳ کلیه امور مربوط به بهره‌برداری از معادن شن و ماسه معمولی و خاک رس معمولی به وزارت کشور محول می‌شود تا با رعایت مفاد تبصره ماده (۲۴) قانون معادن مصوب ۱۳۶۲/۲/۱ مجلس شورای اسلامی از طریق فرمانداریها و بخشداریها و شهرداریهای هر محل و یا سازمانهای دولتی دیگر و یا بخش خصوصی انجام دهد و درآمد حاصله ناشی از قیمت پایه موضوع ماده (۲۶) قانون معادن فوق‌الذکر را به حساب درآمد عمومی کشور منظور نماید.

۲. احتراماً به استحضار می‌رساند در سال ۱۳۶۳ در خصوص معادن شن و ماسه و خاک رس واقع در موقوفات کشور استفتائی از محضر مقدس امام راحل (رضوان الله تعالی علیه) بعمل آمده که در پاسخ مرقوم فرموده‌اند (بسمه تعالی اینها انفال نیستند و موقوفه هستند) و در سال ۱۳۶۶ نیز در این رابطه نظریه‌ای بشماره ۸۴۴۴ مورخ ۶۶/۳/۲۸ از طرف فقهای محترم شورای نگهبان صادر گردید و شن و ماسه و خاک رس واقع در موقوفات را جزء موقوفه و از احکام مربوط به انفال مستثنی تلقی فرمودند. این نظریه برای موقوفات راهگشا و رافع مشکلات بوده و هم اکنون در سطح کشور مورد عمل است، لیکن چون در متن نظریه به معادن سنگ و مواد مشابه اشاره‌ای نشده است از طرف متولیان و ادارات اوقاف و امور خیریه مکاتباتی در این باره بعمل

مالکیت معادن سنگ و خاک واقع در موقوفات، «آن مقدار از معادن سنگ که عرفاً تابع زمین است جزء موقوفه می‌باشد».

۳. در تاریخ ۱۳۸۰/۱۰/۲ نیز فقهای شورای نگهبان طی نامه شماره ۸۰/۲۱/۲۸۷۳ در خصوص تعلق معدن سنگ آهک واقع در اراضی موقوفه به آن یا احتساب آن در زمره انفال فرموده‌اند: «معدن سنگ آهک مذکور در نامه ۸۲۱۹ مورخ ۱۳۸۰/۵/۲، در صورتی

می‌آید. لذا با عنایت به نظریه قبلی و وحدت ملاک بدینوسیله درخواست صدور نظریه تکمیلی نسبت به معادن سنگ و خاک بطور کلی و مستثنی بودن آنها از احکام مربوط به انفال را دارد. جهت سهولت مراجعه تصویر استفتاء و نامه شماره ۸۴۴۴ مورخ ۶۶/۳/۲۸ و همچنین استفتائیه شماره ۲۰۰ مورخ ۷۲/۱/۲۹ که در این باره از محضر حضرت آیت‌الله العظمی گلپایگانی بعمل آمده و ذیل آن در تاریخ ۲۵ شوال ۱۴۱۲ نظر خود را مرقوم فرموده‌اند به پیوست تقدیم می‌گردد.

با تقدیم احترامات

سیدمهدی امام جمارانی

نماینده ولی فقیه و سرپرست سازمان اوقاف و امور خیریه

۱. شماره: ۸۲۱۹ - تاریخ: ۱۳۸۰/۵/۲

سلام علیکم

توقیراً همان‌طور که استحضار دارند سابقاً نظارت قانونی و شرعی آن شورای محترم در زمینه انصراف معادن سنگ و شن و ماسه و خاک سرخ و... از شمول قانون معادن و تبصره ۶۶ در خلال دو فقره نظریه‌های شماره ۸۴۴۴ مورخ ۶۶/۳/۲۸ و ۴۸۵۲ مورخ ۷۲/۵/۱۱ که تصویر آن به پیوست می‌باشد صادر یافته و اخیراً نیز در نامه شماره ۷۹/۲۱/۲۰۷۹ مورخ ۷۹/۱۲/۲۸ حضرتعالی مجدداً مورد تأکید قرار گرفته است و با این وصف برخی از مراجع ذریع به عناوین مختلف از پرداخت حقوق مالکانه موقوفات در معادن تحت بهره‌برداری استنکاف می‌ورزند و از جمله شرکت سیمان تهران علیرغم سال‌ها برداشت از معدن سنگ آهک موقوفه غنی‌آباد و پرداخت حقوق موقوفه از مدتی قبل با استناد بر مصوبه مورخ ۶۰/۹/۱۵ شورای عالی معادن به این شرح «نظر به اینکه طبق اصل ۲۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی معادن جزء ثروت‌های عمومی است از این رو نسبت به معادن ادعای مالکیت مسموع نیست تا به مدعی خواه متولای موقوفه باشد یا اشخاص حقیقی و حقوقی دیگر، بهره مالکانه پرداخت گردد» و نیز به استناد اینکه نظریات قانونی و شرعی آن شورای محترم صرفاً ناظر بر معادن شن و ماسه و سنگ بوده و قابلیت تسری و شمول بر معادن سنگ آهک را فاقد است، لذا از پرداخت حقوق موقوفه استنکاف می‌ورزند.

نظر به مراتب فوق و از آنجا که نظریات آن شورای محترم حسب جایگاه قانونی و شرعی فصل الخطاب اینگونه اختلافات می‌باشد علی‌هذا مستدعی است در خصوص اینکه انصراف قانون معادن ناظر بر مطلق معادن می‌باشد یا خیر و ذکر ذخائر معدنی از قبیل سنگ و شن و ماسه بر سبیل تمثیل و ذکر برخی از مصادیق بوده است یا بر وجه حصر موارد انصراف اعلام نظر فرمایند.

محمدعلی نظام‌زاده

نماینده ولی فقیه و سرپرست سازمان اوقاف و امور خیریه

که عرفاً تابع زمین به حساب آید، حکم زمین را دارد و متعلق به موقوفه است و قانون معادن از آن انصراف دارد و اگر تابع زمین محسوب نشود، جزء انفال می‌باشد.»

۴. در جریان تصویب «لایحه اصلاح قانون معادن» در سال ۱۳۸۹ تبصره‌های (۲) و (۳) ماده (۶) از جهت شرعی مورد اشکال شورای نگهبان قرار گرفت. مطابق تبصره (۲): «متقاضیان پروانه اکتشاف موظفند در زمان تعیین و تحویل محدوده بلامعارض، مبلغی را براساس تعرفه‌ای که سالانه از طرف وزارت صنایع و معادن پیشنهاد می‌شود و در شورای عالی معادن به تصویب می‌رسد، پرداخت نمایند.» و بر اساس تبصره (۳): «دارندگان پروانه اکتشاف موظفند از زمان صدور پروانه اکتشاف، سالانه به ازای هر کیلومتر مربع از محدوده اکتشافی، مبلغی را به دولت پرداخت نمایند. میزان این مبلغ هر سال به پیشنهاد وزارت صنایع و معادن و تصویب شورای عالی معادن تعیین می‌شود.» شورای نگهبان این دو تبصره را از آنجا که ظهور در این دارد که متقاضیان معادن واقع در ملک خود و یا در موقوفه و غیر آن دارای حکم واحد هستند، دارای اشکال شرعی دانست. با اصلاحاتی که صورت گرفت در نهایت تبصره (۲) به همان شکل و تبصره (۳) به این شکل مورد تایید شورای نگهبان قرار گرفت: «دارندگان پروانه اکتشاف به استثناء مالک یا مالکان شخصی در ملک خود یا موقوفات موظفند از زمان صدور پروانه اکتشاف، سالانه به ازای هر کیلومتر مربع از محدوده اکتشافی، مبلغی را به دولت پرداخت نمایند. میزان این مبلغ هر سال به پیشنهاد وزارت صناعت، معدن و تجارت و تصویب شورای عالی معادن تعیین می‌شود.»

۵. در نهایت در سال ۱۳۹۵ فقهای شورای نگهبان در نظر شماره ۹۵/۱۰۰/۴۸۴ مورخ ۱۳۹۵/۲/۲۰ گرفتن درصدی از بهای ماده معدنی در اراضی موقوفه به عنوان حقوق دولتی

را نامشروع دانسته و اعلام کرده است: «گرفتن درصدی از بهای ماده معدنی که جزء عرفی یا تابع اراضی موقوفه است به عنوان حقوق دولتی خلاف موازین شرع شناخته شد.»^۱

۱. این نظر در پاسخ به نامه‌های نماینده ولی فقیه و سرپرست سازمان اوقاف و امور خیریه داده شده است.
تاریخ: ۹۴/۸/۲۷ - شماره: ۹۴/۷۷۲۱۸۸
حضرت آیت الله جنتی
دبیر محترم شورای نگهبان
سلام علیکم،

با صلوات بر محمد و آل محمد و تقدیم احترام به استحضار می‌رساند:

همان طور که خاطر جنابعالی و فقهاء محترم شورای نگهبان مسبوق است، در سال‌های ۱۳۶۲ به بعد در خصوص معادن شن و ماسه و سنگ واقع در اراضی موقوفات بین مراجع دولتی (وزارت کشور و فرمانداری‌ها) و شهرداری از یک طرف و سازمان اوقاف و امور خیریه و متولیان از طرف دیگر اختلاف نظرهایی وجود داشت به این توضیح که مقامات دولتی و شهرداری، این معادن را انفال تلقی کرده و مورد بهره‌برداری قرار می‌دادند و متولیان موقوفات و سازمان اوقاف و امور خیریه این منابع را جزئی از وقف تلقی و مستثنی از مقررات و انفال و معادن می‌دانستند.

به منظور رفع مشکل به وجود آمده استثنائی از محضر مبارک امام خمینی (رضوان الله تعالی) به عمل آمد که در پاسخ مرقوم فرمودند: «بسمه تعالی - اینها انفال نیستند و موقوفه هستند» پس از تصویب تبصره ۶۶ قانون بودجه ۱۳۶۲ و تشدید انتقادات، سازمان اوقاف و امور خیریه و وزارت کشور از شورای محترم نگهبان در مورد ادعای انفال بودن معادن شن و ماسه و خاک رس و چگونگی تأیید تبصره ۶۶ استعلام گردید و شورای محترم نگهبان به شرح مرقومه شماره ۸۴۴۴ مورخ ۶۶/۲/۲۸ به عنوان وزارت کشور نکات ذیل را اعلام فرموده‌اند:

معادن شن و ماسه و خاک رس تابع وضع زمین است و آن چه در زمین موقوفه واقع است انفال نبوده و هرگونه تصرف بدون اذن متولی و اخذ وجه در این رابطه مشروع نیست و تأیید تبصره ۶۶ براساس انصراف آن از شن و ماسه و خاک رس زمین‌های موقوفه، کلی است.

متعاقباً در مورد سنگ‌های استخراجی واقع در اراضی موقوفه نیز سازمان اوقاف و امور خیریه طی نامه شماره ۴۱۰/۱۰۹۴ مورخ ۷۱/۲/۳۱ از شورای محترم نگهبان تقاضا نموده که نظریه تکمیلی راجع به این موارد صادر فرمایند که در پاسخ و به شرح نظریه شمار ۴۸۵۲ مورخ ۷۲/۵/۱۱ چنین اظهار نظر نمودند: «آن مقدار از معادن سنگ که عرفاً تابع زمین است جزء موقوفه می‌باشد.»

لازم به توضیح و اظهار امتنان است که نظریه‌های فوق‌الاشعار موجب گردید که مشکل ایجاد شده برای موقوفات در این زمینه برطرف گردد و نیت خیر واقفین اجراء شود و شورای محترم نگهبان در این امر خطیر ذی سهم بوده و می‌باشند و به علاوه مراجع قضایی اعم از دیوان عدالت اداری و دادگاه‌های عمومی نیز با تبعیت از نظریه آن شورای محترم پرونده‌های مطروحه را به وجه شرعی فیصله داده‌اند. علی‌هذا با عنایت به سوابق معروض و عطف نظریه مبنای تبصره ۳ ماده ۶ اصلاحی، نظر به این که وزارت صنعت و معدن و تجارت و سازمان‌ها و واحدهای تابع آن متأسفانه مستثنی بودن معادن واقع در زمین موقوفات و خروج موضوعی آن از بحث سایر معادن را نپذیرفته و به استناد موادی از قانون معادن و مواد و تبصره‌های اصلاحی و الحاقی آن (مصوب ۹۰/۸/۲۲) وجوهی را به عنوان حقوق دولتی از موقوفات مطالبه می‌نمایند، که از نظر وحدت ملاک مغایر مبانی نظریه‌های قبلی فقهای محترم شورای نگهبان است.

بدین وسیله استدعا دارد نسبت به انصراف مقررات ناظر بر موضوع فوق‌الذکر به ویژه ماده ۱۴ اصلاحی قانون معادن از موقوفات از اطلاق قانون معادن و اصلاحیه و الحاقات آن اعلام نظر و نتیجه را جهت اقدامات بعدی و رفع مشکل موقوفات ابلاغ فرمایند.

علی محمدی

در حال حاضر علی‌رغم نظرات فوق‌الذکر از سوی شورای نگهبان و غیرمشروع بودن گرفتن درصدی از بهای ماده معدنی که جزء عرفی یا تابع اراضی موقوفه است به عنوان حقوق دولتی، وزارت صنعت، معدن و تجارت به استناد ماده (۱۴) قانون معادن^۱ از دارنده پروانه

تاریخ: ۹۴/۱۲/۲۵
شماره: ۹۴/۱۱۷۸۳۸۸
حضرت آیت الله جنتی
دبیر محترم شورای نگهبان
سلام علیکم؛

با صلوات بر محمد و آل محمد و تقدیم احترام به استحضار می‌رساند:
پیرو نامه شماره ۹۴/۷۷۳۱۸۸ مورخ ۹۴/۸/۲۷ همان‌طور که خاطر جنابعالی و فقهاء محترم شورای نگهبان مسبوق است، و سوابق معروض و عطف نظریه مبنای تبصره ۲ ماده ۶ اصلاحی، نظر به این که وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان‌ها و واحدهای تابعه آن متأسفانه مستثنی بودن معادن واقع در زمین موقوفات و خروج موضوعی آن از بحث سایر معادن را نپذیرفته و به استناد موادی از قانون معادن و مواد تبصره‌های اصلاحی و الحاقی آن (مصوب ۹۰/۸/۲۲) و جوهی را به عنوان حقوق دولتی از موقوفات مطالبه می‌نمایند، که از نظر وحدت ملاک مغایر مبنای نظریه‌های قبلی فقهای محترم شورای نگهبان است.
بدین وسیله استدعا دارد نسبت به انصراف مقررات ناظر بر موضوع فوق‌الذکر به ویژه ماده ۱۴ اصلاحی قانون معادن از موقوفات از اطلاق قانون معادن و اصلاحیه و الحاقات آن اعلام نظر و نتیجه را جهت اقدامات بعدی و رفع مشکل موقوفات ابلاغ فرمایند.

علی محمدی
تاریخ: ۹۴/۱۲/۲۵ - شماره: ۹۴/۱۱۷۸۳۸۸
حضرت آیت الله جنتی
دبیر محترم شورای نگهبان
سلام علیکم؛

با صلوات بر محمد و آل محمد و تقدیم احترام به استحضار می‌رساند:
پیرو نامه شماره ۹۴/۷۷۳۱۸۸ مورخ ۹۴/۸/۲۷ همان‌طور که خاطر جنابعالی و فقهاء محترم شورای نگهبان مسبوق است، و سوابق معروض و عطف نظریه مبنای تبصره ۲ ماده ۶ اصلاحی، نظر به این که وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان‌ها و واحدهای تابعه آن متأسفانه مستثنی بودن معادن واقع در زمین موقوفات و خروج موضوعی آن از بحث سایر معادن را نپذیرفته و به استناد موادی از قانون معادن و مواد تبصره‌های اصلاحی و الحاقی آن (مصوب ۹۰/۸/۲۲) و جوهی را به عنوان حقوق دولتی از موقوفات مطالبه می‌نمایند، که از نظر وحدت ملاک مغایر مبنای نظریه‌های قبلی فقهای محترم شورای نگهبان است.
بدین وسیله استدعا دارد نسبت به انصراف مقررات ناظر بر موضوع فوق‌الذکر به ویژه ماده ۱۴ اصلاحی قانون معادن از موقوفات از اطلاق قانون معادن و اصلاحیه و الحاقات آن اعلام نظر و نتیجه را جهت اقدامات بعدی و رفع مشکل موقوفات ابلاغ فرمایند.

علی محمدی
۱. این ماده ضمن قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مورخ ۱۳۹۴/۳/۱ اصلاح شده است.

بهره‌برداری درصدی از بهای ماده معدنی موضوع پروانه را به نرخ روز در سر معدن به صورت استخراج شده یا کانه آرایبی شده یا فرآوری شده دریافت می‌کند. در نتیجه این ماده نیازمند اصلاح است و این موضوع در قالب استفساریه طرح شده است تا انصراف حکم ماده (۱۴) قانون معادن نسبت به مواردی که ماده معدنی جزء عرفی یا تابع ارضی موقوفه است، به روشنی بیان شود و در اجرای این قانون مشکلی وجود نداشته باشد.^۱

جزئیات

۱. به نظر می‌رسد تاریخی که در عنوان یعنی (۱۳۹۰/۹/۱۲) آمده است، اشتباه است. اصلاحیه در تاریخ ۱۳۹۰/۸/۲۲ انجام شده است و قانون معادن نیز مصوب ۱۳۷۷/۳/۲۳ می‌باشد. لذا لازم است تاریخ صحیح یعنی ۱۳۷۷/۳/۲۳ نوشته شود. همچنین با توجه به اینکه این قانون در سالهای متمادی اصلاح شده است، لازم است بعد از تاریخ عبارت اصلاحات و الحاقات بعدی آورده شود. علت این نگارش نیز این است که قانون معادن در ضمن قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور نیز اصلاح شده است، لذا باید به صورت کلی به اصلاحات و الحاقات بعدی اشاره شود.

۲. با توجه به مطالب مذکور در مقدمه توجیهی، مطالب فوق‌الذکر و متن استفساریه ماده (۶) مورد استفسار نبوده و در عنوان طرح باید به ماده (۱۴) اشاره شود. در نتیجه با توجه به جمیع جهات عنوان طرح می‌بایست به این صورت اصلاح شود: **استفساریه ماده (۱۴)**

قانون معادن مصوب ۱۳۷۷/۳/۲۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی

۱. برای مطالعه بیشتر رجوع کنید به مشروح مذاکرات شورای نگهبان مورخ ۱۳۹۵/۲/۱۵

۳. عبارت «تبصره های آن» می‌بایست بعد از ماده (۱۴) در سؤال آورده شود.

۴. در سؤال می‌بایست به تاریخ و شماره نظر شورای نگهبان اشاره شود: شماره ۹۵/۱۰۰/۴۸۴ مورخ ۱۳۹۵/۲/۲۰

۵. پیشنهاد می‌شود به جای عبارت معادن موقوفات از همان عبارتی که در عبارت شورای نگهبان آمده، یعنی «ماده معدنی جزء عرفی یا تابع اراضی موقوفه» استفاده شود.

نتیجه‌گیری

با توجه به نکات بیان شده تصویب این طرح با رعایت تشریفات مقرر در آئین‌نامه داخلی مجلس و انجام اصلاحات زیر توصیه می‌شود.

عنوان طرح: استفساریه ماده (۱۴) قانون معادن مصوب ۱۳۷۷/۳/۲۳ با اصلاحات

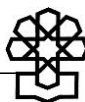
و الحاقات بعدی

سؤال: آیا ماده معدنی جزء عرفی اراضی موقوفه با عنایت به نظرات متعدد شورای نگهبان به خصوص نظر شماره ۹۵/۱۰۰/۴۸۴ مورخ ۱۳۹۵/۲/۲۰ از شمول اطلاق حکم ماده (۱۴)

قانون معادن مصوب ۱۳۷۷/۳/۲۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی و تبصره‌های آن مستثنی

است؟

پاسخ: بلی.

منابع و مآخذ

۱. سامانه جامع نظرات شورای نگهبان به نشانی <http://nazarat.shora-rc.ir>
۲. مشروح مذاکرات جلسه مورخ ۱۳۹۵/۲/۱۵ شورای نگهبان قابل دسترسی در کتاب «مشروح مذاکرات شورای نگهبان سال ۱۳۹۵ (بخش اول)» انتشارات پژوهشکده شورای نگهبان
۳. فتحی، محمد، (۱۳۹۸) نظرات شرعی فقهای شورای نگهبان بر اساس اصل (۴) قانون اساسی، پژوهشکده شورای نگهبان
۴. حلبی، تقی بن نجم ابوالصلاح، (۱۳۹۲)، الکافی فی الفقه (محقق رضا استادی)، ناشر: بوستان کتاب قم
۵. اصفهانی، سید ابوالحسن، (۱۳۹۳ ق)، وسیله النجاة، جلد ۲، چاپخانه نیکنام، قم.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۷۴۵۸

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: اظهار نظر کارشناسی درباره: «طرح استفساریه تبصره «۳» ماده (۶) قانون معادن مصوب ۱۳۹۰/۹/۱۲»

نام معاونت: مطالعات حقوقی

تهیه و تدوین: محمد صالحی

ناظران علمی: علی عبدالاحد، مهدی عبدالملکی

همکار: رضا مستمع

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. وقف

۲. استفساریه

۳. معدن

۴. قانون معادن

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۱/۲۱